

Satoturve Oy:n lyhyt historia

1960-luvulla monilla yrityksillä oli laajenemishaluja. Ilmeisesti Ekonomiliiton jonkin kokouksen jälkeen Amer-Tupakan Heikko O. Salonen ja Hankkijan Jorma Järvi sopivat, että yritykset perustavat yhdessä Satoturve Oy:n. Jo 1950-luvulla Viljo Puustjärvi oli tehnyt viljelykokeita vaalealla rahkaturpeella. Tulokset olivat hyvin lupaavia ja olivat herättäneet myös kansainvälistä huomiota. 1960-luvun alussa Puustjärvi siirtyi kokeissaan lasinalaisviljelyyn. Nämä tulokset johtivat sitten alalla läpimurtoon.

Viljo Puustjärvi (1913-1998) valmistui agronomiksi ja maatalous- ja metsätieteiden kandidaatiksi 1944. Vuonna 1947 hän siirtyi Helsingin yliopiston maanviljelyskemian laitoksen assistentiksi. Hän väitteli tohtoriksi 1952 aiheenaan raudan saostuminen soissa. Vuonna 1966 hänet kutsuttiin Satoturve Oy:n perustaman Turvetutkimuslaitoksen johtajaksi. Samana vuonna Tasavallan Presidentti myönsi hänelle professorin nimen ja arvon.

1964 Satoturve Oy palkkasi geologi Kalevi Karesniemen etsimään ja tutkimaan vaalea rahkaturvetta sisältäviä soita. Hyvä ja riittävän laaja esiintymä löytyi Eurajoen ja Kiukaisten kuntien alueilta. Kitukasvuiset kohosuot olivat yksityisille maanomistajille hyödyttömiä joutomaita. Alueet saatiin vuokrattua 50 vuoden sopimuksilla. Kiukaisten Paneliassa oli aikaisemmin ollut pienehkö turpeen pakkauslaitos. Lisäksi ostettiin Mellilästä Rahkio-niminen suoalue. Täällä oli jo ollut 1800-luvun lopulta lähtien turpeen nosto- ja pakkaustoimintaa lähinnä kuivikkeeksi.

Kalevi Karesniemi palkattiin Satoturve Oy:n toimitusjohtajaksi. Yhtiölle rakennettiin suuret kasvihuoneet Hyrylään lähelle Amer-Tupakan konttoria. Sinne rakennettiin myös jo edellä mainittu Turvetutkimuslaitos. Kesällä 1967 pidettiin avajaisjuhla suuressa kasvihuoneessa. Paikalla oli Tasavallan Presidentti Urho Kekkonen ja muuta arvokasta juhlayleisöä. Minä olin myös paikalla.

Yhtiötä ei saatu kannattavaksi. Toimitusjohtajaksi vaihdettiin ekonomi Pertti Mankki Amerin puolelta. Kun ei vielä onnistuttu muutamassa vuodessa, kutsuttiin asioita selvittämään konsultti, DI Urpo Ratia. Selvitys johti siihen, että Urposta itsestään tuli kolmas toimitusjohtaja. Rakennettiin uusi tehdas Eurajoen Kaukomäkeen. Toiminta vilkastui, saatiin yhteyksiä vientimarkkinoille, mutta kannattavuus pysyi heikkona. Yhtiötä lähdettiin purkamaan 1972. Turvetutkimuslaitos lopetettiin, laitteet myytiin Kemiran Suomenojalle. Kasvihuoneet jäivät Amerille, suot ja tuotantolaitokset Hankkijalle, joka jatkoi turpeen nostoa, jalostusta ja kauppaa. Vieläkään ei saatu kannattavuutta. Kesällä 1975 minut kutsuttiin toimitusjohtajaksi.

Jatkoin samalla henkilökunnalla, millä Urpo Ratia oli toiminut. Taluspäällikön kuitenkin vaihdoin heti. Vuodelta 1975 teimme tappiollisen tilinpäätöksen. Mutta jo seuraavana vuonna tulos oli plussalla. Sain henkilökunnan mukaan yhteistyöhön. Kun Urpo oli johtanut kaikkia toimia itse ylhäältä, henkilökunta ei itsenäisesti kyennyt toimimaan. Minä sen sijaan laiskana miehenä annoin muiden hoitaa hommat ja tulostakin tuli. Saadessani yhtiön, sillä oli varsinainen konttori Vantaan Tammistossa, toimiva tuotantolaitos Paneliassa ja toinen Mellilässä, Eurajoen tehdas seiso. Ryhdyimme pohtimaan mahdollisuutta keskittää koko toiminta yhdelle paikkakunnalle, Eurajoelle. Sain koko avainhenkilöstön ajatuksen taakse. Rakensimme Eurajoen tehtaan uuteen uskoon. Lopetimme Panelian ja Mellilän laitokset ja rakensimme Satoturpeen pääkonttorin Eurajoelle, tehtaan viereen. Avainhenkilöstö muutti pääkaupunkiseudulta Eurajoelle, Raumalle tai Poriin.

Uuden toimintakeskuksen vihkiäisiä vietettiin 30.8.1978. Osa juhlavieraista tuli tilauslennolla Helsingistä Poriin ja sieltä bussilla edelleen Eurajoelle. Tervetuliaispuheen piti vuorineuvos Jorma Järvi, juhlapuheen ulkoasiainministeri Paavo Väyrynen ja toiminnan esittelypuheenvuoron pidin minä.

Meillä oli myyntiä kotimaan markkinoilla ammattiviljelijäsektorille ja harrastelijasektorille. Vientikontakteja oli 16 maahan. Merkittäviä asiakkaita olivat Ruotsin metsätaimiarhat, Hollannin lasinalaisviljelijät, Israelin kylvötaimikasvattajat ja Japanin pikkulevyn ostajat ikkunapuutarhoihin.

Kaiken pohjana olivat Viljo Puustjärven tutkimukset. Vain vähän maatuneen vaalean rahkaturpeen rahkasolussa on kuiva-ainetta vain noin 6 %. Loput 94 % on ontelotilaa. Viljelyssä on kasvin kannalta tärkeää, että vettä ja sen mukana ravinteita sekä hapetta juurille on oikeassa suhteessa saatavilla.

Israelissa Hesekiel Daganin kasvihuoneissa meidän hienojakoisella C-turpeella täytetyssä amerikkalaisen Spiedlingin kehittämässä kennossa saatiin erittäin hyviä kasvutuloksia. Kasvilajista riippuen saatiin hyvin pienellä turvemäärällä itämään suuria taimimääriä pöytäneliötä kohden. Näitä sitten vietiin jenkkeihin. Tässä vaiheessa minäkin sain Israelin Valtion Mitalin.

Professori Viljo Puustjärvi oli oman alansa kansainvälisesti tunnustettu tiedemies. 1980-luvun alussa USA:n armeija käytti häntä asiantuntijana erittäin salaisessa kokeessa jossakin arktisella alueella, kun yritettiin viljellä syötävää sotilaille täydellisessä pimeydessä ja arktisessa pakkasessa. Onnistuttiin. Mediatietojen mukaan venäläiset yrittävät tällä hetkellä samaa.

Viljo Puustjärvi jatkoi viljelytutkimuksiaan käytännöllisesti elämänsä loppuun yksityisissä puutarhoissa. Rahoitusta haettiin ja saatiin. Olin saattamassa häntä haudan lepoon Tuusulan hautausmaalla.

Kun olin onnistunut Satoturpeen hoidossa hyvin muutaman vuoden, Hankkija tarjosi minulle lisäksi Liedon Taimistoa, johon liittyi vielä taimikauppa. Taimia tuotiin lähinnä Hollannista ja Tanskasta. Se sektori meni hyvin. Hankkija oli lisäksi tehnyt pitkäaikaisen koristetaimien viljelysopimuksen Saarioinen Oy:n kanssa. Sopimuksen alkaessa siirtohinnot Saarioisilta Hankkijalle olivat kai kohtuulliset. Sopimukseen oli kuitenkin tehty sellainen vuotuinen hinnankorotuspykälä, mikä johti kohtuuttomuuksiin. Suomen laissa on kuitenkin sellainen lauseke, joka mahdollistaa kohtuuttomuuden poistamisen. Yritimme neuvotella, mutta se ei onnistunut. Sitten päätimme viedä asian välimiesoikeuteen. Meillä oli valmiina välimies meidän puolelta, kun menimme Sahalahdelle, meidän taimipuolen myyntipäällikkö, Hankkijan juristi ja minä. Kun esitimme, että Saarioinen nimeäisi oman henkilönsä välimiesoikeuteen, vuorineuvos Pentti Avotie ehdotti, että puretaan koko sopimus. Vastasin heti, että se sopii meille.

Liedon Taimisto oli vanha. Se oli liian lähellä rannikkoa. Maaperä oli savinen, vanhat salaojat olivat osin tukkeutuneet. Talvikaudella maa jäätynyt ja välillä sulii jopa useaan kertaan talven aikana. Tästä syystä kasvatettavien puuvartisten taimien juurenniskat vaurioituivat. Jos olisi ollut pysyvä lumipeite, kuten sisämaassa, ei tällaisia vaurioita olisi tapahtunut.

Lopetimme Taimiston. Nyt siellä on eläintarha, Zoolandia.

Sinä runsaan 13 vuoden aikana, kun olin Satoturpeen toimitusjohtajana, Suomessa oli kaksi devalvaatiota. Ruotsiin myimme Suomen markoilla. Muihin maihin myytiin ostajamaan valuutassa. Ostajien ensimmäinen ehdotus oli aina, että pannaan devalvaatiohyöty puoliksi. Lukija voi uskoa, että neuvottelut olivat vaikeita. Sitkeydellä pärjättiin.

8.8.1988 allekirjoitetulla kauppakirjalla Hankkija myi Satoturpeen Kekkilä Oy:lle. Olimme hoitaneet yritystä niin hyvin, että ostaja oli valmis maksamaan liikaa, kuten myöhemmin on selvinnyt.

Olin palvellut Satoturvetta yli 13 vuotta. Minulla oli hyvä ja sitoutunut henkilökunta. Taloudellisesti hyvää tulosta oli tehty vuodesta 1976 lähtien joka vuosi. Oli maksettu osinkoja ja konserniavustuksia omistajalle joka vuosi. Martti Häikiö kertoo kirjassaan (1997) Satoa ja Katoa Hankkijan saroilta: Vasta neljäs toimitusjohtaja metsänhoitaja Mikko Voutilainen onnistui.

Itselle on jäänyt kohtuullinen eläke ja muutama prenikka pöytälaatikkoon.

Mikko Voutilainen

12.12.2015